

Pealinna Teataja

Ilmub iga kolmapäeva ja laupäeva hommikul

TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Harju tän. nr. 29.
Avatud kl. 9st kuni kl. 2-ni. Telefon 427-50.
Väljaandja: Tallinna Majaomanike Selts. Trükikoja
telefon 450-67.

TELLIMISE HIND:

Tallinna Majaomanike Seltsi liikmeile:
1 aastaks 2.75 kr., 1/2 aastaks 1.40 kr., 3 kuuks 0.75 kr.,
1 kuuks 0.30 krooni koos postikuludega.

Teistele tellijatele:
1 aastaks 4 kr., 1/2 aastaks 2.25 kr., 3 kuuks 1.20 kr.,
1 kuuks 0.45 kr. koos postikuludega.
Kuulutused: kuulutusküljel 5 s., teksti ees 8 s., tekstis
10 senti mm veeru laiuses.

Nr. 78 (445)

Laupäeval, 9. oktoobril 1937.

5. aastakäik

„Pealinna Teataja“

käsitab majaomanike päevamuresid, on majaomanike huvide eest valvel ja annab
praktilisi juhiseid majade korrashoiu alalt. „Pealinna Teataja“ on uudse sisuga
kõigi majaomanike häälekandja
Uuendage aegsasti „Pealinna Teataja“ tellimist 1. oktoobrist. Hooldage kõikides
linnades, et ka Teie naaber telliks omale „PEALINNA TEATAJA“

Parim ja mugavaim ajaviitekoht on

ÖÖLOKAAL DANCING PARIS

ESINEVAD:

2 maailmakuulsat mulat-tantsitari
HESTER HARVEY & JERRY JACKSON
Laulab publiku lemmik pr. O. PÖDER
Tantsib sharmantne ANNI CAPI
LÖUNAD KELLA 1—6

MURIVÄHE 2

KAUBANDUSE ÜHISPANK

Tallinnas, Harju 29, telef. 434-68 ja 430-81

Toimetab kõiki
panga-
operatsioone

- Pangal on tihe koostöö majaomanike ringkondadega
- Müüb ja ostab oma klientidele Eesti Hüpoteegipanga
pankide.
- Pank võtab vastu Eesti Hüpoteegipanga oktoobri
tähtaaja ja teisi maksusid.
- Annab garantiikirju pakkumiste, hankelepingute jne.
kindlustuseks.
- Ostab ja müüb välisvaluutat.
- Toimetab rahatransferte kõigisse kodumaa linnadesse
ja alevitesse ning Nõukogude Venemaale.

«Metal-fix» uste ja akende

tihendused on 7-me aasta jooksul maja-
omanike poolt tunnustatud kõige paremaks.

Olevimägi 5. Tel. 472-01.

Rahvas punase laua ees

Autoõnnetus 25 inimesega.

Võidupühaks-jaanipäevaks sõitis reisirajate
veoks kordaseatud veoautol autojuht Ferdi-
nand Solo juhtimisel 25 tallinlast kuhu-
gile Märjamaa kanti. Tagasisõit algas ööl
vastu 25. juunit. Teel auto läks rikki. Tal-
linnast kutsuti kohale Viktor Mathiesen
oma veoautoga tooma rikkiläinud osale uut
asele. Rikke kõrvaldamine ei õnnestun-
nud. Sellepärast kruviti Solo autolt pingid
lahti ja kanti üle Mathieseni autosse, kuid
jäeti auto külge kinni kruvimata. Reisirajad
istusid sellesse autosse ümber ja Solo hak-
kas juhina Tallina poole sõitma; Mathiesen
jää paigale Solo autot parandama.
37-dal kilomeetril auto läks ümber ja
reisijad peaaegu kõik said vigastusi — üks
raskemal, teised kergemal määral.
Solo võeti vastutusele. Asjaarutamisel
10. isk-kohtus esinesid mitmed õnnetus-
ohvrid kahjustatuna — ravigulud,
tööl puudumine, lõhutud riided jne. Kuna

Solo on „paljas poiss“, siis kahjusaajate
volinik adv. H. Bergmann palus vastutusele
võtta ka Mathieseni, sest viimase auto ei
olnud korrastatud ja lubatav reisirajateveoks.
Kohtunik rahuldus palve.

Nüüd oli asi teistkordsel arutusel. Enne
asja kriminaalse külje arutamist kohtuniku
ettepanekul saavutati Solo ja kahjusaajate
vahel kokkulepe, mille põhjal Solo maksab
adv. Bergmanni kätte iga kuu 25 kr. ja
Bergmann jaotab siis raha kahjusaajate
vahel proportsionaalselt kahjustatavama-
dale.

Süüteo külje arutusel adv. Bergmann tä-
hendas, et tema volitajad kõrgest karistus-
määrast kaebalustele huvitatud ei ole.

Mathieseni kaitsja adv. Starkov arvas,
et tema kaitselust üldse karistada ei saa,
sest kui ta jõudis kohale ja selgus, et kaa-
sutoodud tagavarakumm ei sobi, sattusid
reisijad otse paanikasse: „Meie peame õi-
geks ajaks Tallinna tööle jõudma...“ Et
inimestele vastu tulla, andis ta oma auto
nende kasutusse...

Kohtunik: Selles tema süütegu sei-
sabki, see on seadustega vastolus, kuigi
ehk inimlikust lähtekohast arusaadav.
Mathieseni autol polnud luba reisirajateveoks.

Edasi adv. Starkov palus kaebalustele
minimaalsemat karistust, kuna tegemist on
puht õnnetujuhtumiga.

Kohtunik mõistis Solo üheks kuuks van-
gimajja tingimusi 3-aastase katseajaga ja
Mathieseni 5 kr. rahatrahvi maksmata ehk
2 päevaks aresti.

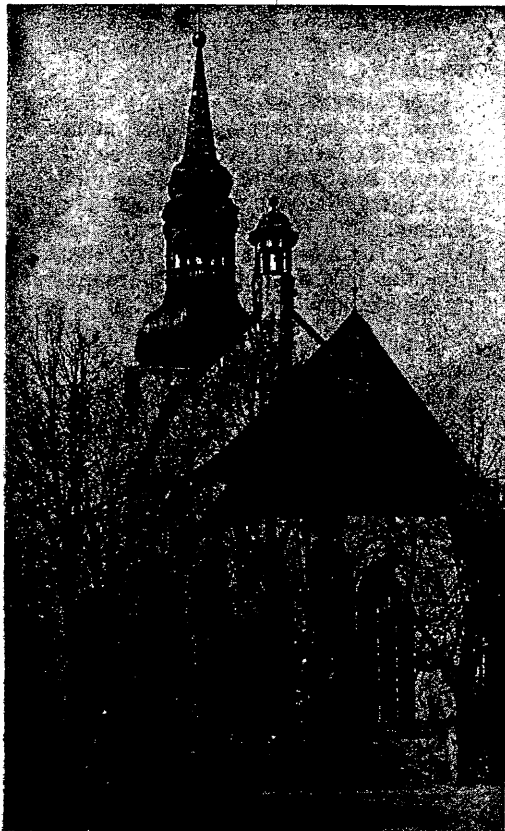
Valevandujad 4 ja 5 aastaks vangimajja.

Omal ajal oli Tartu ringkonnakohtus
arutusel Karl Kangro süüdistusasi, kus
tunnistajana üle kuulati August Reili.
Hiljem selgus, et Reili oli vande all vale-
tanud Kangro kasuks.

Mõlemad võeti vastutusele — teine van-
de all valetamise ja esimene valetunnistuse
andmisele kihutamise pärast.

Ringkonnakohtus mõistis Reili neljaks ja
Kangro viieks aastaks vangimajja ühes
õiguste kaotusega, millise otsuse nüüd kin-
nitas ka kohtukoda.

Püiskoplik Toomkogudus 10-aastane

Pühapäeval pühitseb Püiskop-
lik Toomkogudus oma 10-a.
tähtpäeva.

Toomkoguduse asutaw toosolef
peeti 15. det. 1927. a., kus wa-
liti esimene juhatus järgmises
toosolejus: esimees R. Hellat, abi
adv. A. Nirk, laetur J. Haar-
man, firjafoim. pr. J. Vjubi-
mowsky. 17. märtsil, 1931. a.
walib koguduse nõuogu lahtu-
nud esimehe R. Hellati asemele
uueks juhatuses esimeheks wann.
adv. A. Nirk'i, kes esimehe
ülesandeid täidab tänapäevani.

1936. a. toimub koguduse nõu-
ogu walimine, kuhu ühel häälel
walitakse esimehena adv. A.
Nirk, abiesimehena A. Kapsi ja
juhatusliikmetena J. Haarman,
J. Rahamägi, J. Kristelstein, A.
Weiderma, R. Kurg, J. Roo-
mees, J. Reintam, J. Wisnapuu,
J. Klaar ja A. Mahoni.

Pühapäeval, 10. skp. kell 10 h.
toimub koguduse 10-aastase tei-
wuse tänujumalateenistus Toom-
firikus, kus juhtustab püiskop J.
Rahamägi.

Õhtul peetakse perekonnaõhtu
Rommertsgümnaasiumi aulas.

Tapeeti & seinapappi

ostate kõigesoodsamalt
**Konstantin
Brandes'i**
tapeedi kauplusest

26 Tallinnas, Tartu mnt. 26
Kõntr. 304-54. Asut. 1910. a.

Äri avatud kella 9—5

Müük suurel ja väikesel arvul

Kaasaegne kodanik vajab korteris rahu

Kas majaomanik on „rahvawaenlane“?

Alles hiljuti kuulime linnavalitsuse juurejooneliselt tavaliselt odavate korterite ehitamiseks lasterohkele peretundadele. Ajakirjanduses on tehtud etteheiteid majaomanikele, et need ei juhtu küllaldase heatahtlikkusega lasterohkele peretundadele üürnikule, ja olewat ette tulnud küllaldajalt juhtumeid, kus majaomanikud keelduvad neile kortereid üürimast. Kuivõrd jarnased etteheited on põhjendatud, on iseloomus, kuna seni kohta puuduvad tõlke-reeksed andmed. Aägitakse küll ütlusest laebusest ametajutustele, kuid see ei tohiks Tallinna ligi 9000 elumaja kohta olla nimetamisväärt ega põhjustada kohe odavate üürifarmute ehitamist.

Kui siiski mõnel pool ei pooldata lastega üürnikke, siis on selliste ta erisuguseid põhjusi. Siinkohal nimetatakse kaht jagedamini esinemist tegurit: ehitets hoolimatu ümbertäimine korteri lisemusega ja teiseks liigne kärrarikkus. Esimene põhjus on üürniku kodutultuuri tajumest ja on ajajookul moodum, kui üürnikud jõuavad aruamistele alalistele remontide kallidusest. Peateguriks, miks ei soovita lastega üürnikke, on vast siiski kärrarikkus. Siin ei ole siiski majaperemees, vaid kaasaüürnikud, kellele talumatu jagedane kärra formalkorteri.

Meie tavalised üürikorteriid asuvad liidetult ühetõrdselt eht enamjaolt mitmetõrdses elamuis. Valdav enamus üürikorteriid asub suurtes mitmetõrdses majades, kus 10–20 korterit koos, ümbritsetud tihhiluuga mitmest küljest naaberkorteritega. Viimasel ajal püsifitud elamud on küll kõigiti nägusad, korteriid neis ajandudele vastava jaotuse ja mugavustega, kuid siiski esineb veel juure puudujena kõla ja müra edasitandumine ühest korterist teise.

Ehitusmaterjalide pidema tallinemise juures püüavad ehitajad jageli jaamutada kottuhoidu seal, kus see ei oleks kuidagi lubatav.

Elamukultuur jammub sõsurada. Elamud täienevad aasta-aastalt tehniliste paremuste ja mugavuste poolest. Elanikkonna nõuded elamute vastu, eriti linnades, tõusevad elu mehhaniseerumise tagajärjel. Roju tules

tahab kaasaegne kodanik absoluutselt rahu ja unustust päevastest asfektudest. Teadagi on meie elutempo annud eriti rohkesti tööd närvivastidele, ja üsna noored inimesed tunnevad end juba närvilistena.

Kui siis naaberkorteri raadio, flaver või laste tija ja trampimine ning lapservantri „suigutam“ joit pea kohal rituvad kodurahu, juuab korteriüürnik majaperemest ja plaanitseb lähemal võimalusel uue korteri offimist. Kui nüüd majaperemee olude sunnil hakkab eelistama lasteta üürnikke, siis tembeldeb avalikkus teda „rahvawaenlaseks“.

Kõla isoleerimine elamuis on üks keerukamaid küsimusi. Aga erineva konstruktiooni ja materjaliga elamu juures vajab see eri teadmisi ning kogemusi. Kõla loodustavad tihedad, üheksaolised ja kõlised materjalid, nagu betoon, kivid, raud jne. Eriti kõlarohked on raudbetoon-konstruktiooniga ehitused.

Kõla edasitandumist õhu taudu on tervem vältida, millest tarmiseb vaid ehitada paksed laed ja vaheseinad. Korrapärase ja edukas kõlailolafioon ehituste juures nõuab juuri lisatulu, leepärast tuleb sobiva materjali valikul kõlilest taaluda. Meil on küll rohkesti refleamitud igajugu nimetustega välismaa isoleerplaate, kuid neid kasutanud ehitajad ei ole veel nendega täiel määral rahule jäänud. Kodumaised vastavad plaadid ja vahendid on alles noored ja puuduvad kogemused nende tarmitamisel. Kuid elamute kõlailolafioon muutub ehitajale ifta enam kohustuslikuks ning isegi vältimatuks. Hea isoleerplaat on aga leni meie noores ehitustegemuses veel leutamata.

Härjapea jõe täitmine sadamaks

Härjapea jõe järg jelles osas, mis asub U. Sadama tänavast mere poole, on veel lahine ja täidetud raifveega. Kuna nüüd Härjapea kollektor on valmis, siis kuulub ta jõe oja jõe täitmisele, millega tehakse algust lähemal ajal.

Saapanlaste pommitamiste tagajärjel võib Hiinas kõigjal kohata peamarjupa inimesi, kes põgenewad pommide eest.

Sügisest terwishoiust

„Eile jadas, täna enneõunal-paisis päike ja nüüd, näib, läheb udujaks ja tõstab tuult; küllap sellise sügisil-maga saab mõne tatarri külge,“ ütles mõnigi. Kuid see pole õige. Nohu, mis sügisel üleminekuajal teid tabab, väsimus liigetes, ebamugav külmatunne jalgades, tiselemine turgus angiina eeltäijana, kõik see on vältitav. Kui ei, siis olete ise jelles süüdi. Teie kas ei tarasta ennast või tarastate ebapäigal ajal ja kohal. Toome allpool juhiseid sügiselise terwishoiust.

Riietus.

Kui te pole küllalt tarastatud — ja jeda te pole, kuna te ilmapahetustel tohe aevastate, — riietuge ennem soojalt kui tervelt! Alirõhked jлга, ta siis, kui päike paistab; iga pilwerungas annab tunda, et on saabunud sügis ja külm.

Ka kodus peate riietuma soojalt, kuigi see on vastolus teie senise harjumusega. Ehitets on korteriid alles külmad, kuna neid veel küllaldajalt ei tõeta. Teisets liigute te väljas, kuna toas te istute või lamate koguni.

Õhige välja joojemad talvejalasid! Enamist külmetushaigusi jaamavad alguse külmadest jalgadest. Arge lubage lapki kuni talve tulekuni täia paljaste põlmedega! Mils peab tarastamine toi-

muma just jalgade taudu? Selline mood põhjustab hiljem mitmesuguseid haigusi.

Arge kandke igal võimalikult juhul weekindlat mantlit! Weekindel on sama, mis õhufindel; vihmamantel ras-tendab naha hingamist, tekitab higis-tamist jne.

Enne väljaminekut.

Enne väljaminekut jooge pittamisi pool klaasi külma vett! See on liht-saim, parim ja odavaim tarastus tur-gufatarri ja angiina vastu. Manahf kindlustatakse sellega külma õhu vastu, mis on hädamajaline, kuna te alati ei hinga korralikult läbi nina.

Viimane pejemine enne väljaminekut olgu külm, enne magamistmisi joe. Puhastuskümbelus peab olema joe, kuna ta muidu ei täida oma ofstarvet; jätke see õhtuks, jekt ta toob endaga ko-lutava une. Soojast wannist kohe jän-gi minna peletab külmetuse. Hommitu-ne külm meega pejemine toos sellele järgneva tugewa hõõrumisega kaswa-tab elujõudu, tugewdades õhklafi na-hatubede vastupanuvõimet külmale. Wõtate te hommikul jooja wanni, järgnegu sellele külm dušš.

Iga teadlik majaomanik on
TALLINNA MAJAOMANIK-
KUDE SELTSI liige.

Wõõras piloot

A. Kõhler.

Kui Friedrich Erhart oli saanud kätte tungiva telegrammi, milles ta mõrsja wanemad teatasid talle endi tütre rasteft haigestumiseft, nõutas ta kiirelt passi, viija ja sõidukaardi, et kiirrongiga, mis pidi wäljuma järg-misel päewal tell 10 hommikul, B. lin-na jõita.

Kui ta aga ärareisipäewa hommi-kul oma büroosje tahkis minna, et wõtta kaasa mõningaid tähtsaid pabe-reid, tohtas ta trepil üht noormeest, kes, niipalju kui ta hämarduwas wal-gufes juutis kindlaks teha, kandis posti kiirkäijala wormi. Too ulatas talle teije tungiwa-sijulise telegrammi. Erhart ruttas kiirelt oma kantsleisje, awas telegrammi ja luges: „Alja sure-mas, wiibimata tulla, kuna ta nõuab lakkamatult jind.“

Friedrich Erhart haaras telefonito-ru, wõttis ühenduse reisibürooga ja küsis, kas B. linna jõudmiseks ei lei-duks kiiremat võimalust kui kiirrong.

Naikehäl wastas, et on jäänud pa-rajaski veel niipalju aega, et ta jõuab hommikul tell 9 startiwale lennukile.

Erhart küsis, kas seal tema jaoks ruumi jakkub.

Mõni heft walitjes waitus, siis üt-les hääl, et see on juhufe asi.

Suure kiirufega palus ta lennujaa-maga ühendust, kindlustas omale len-nukis koha, teatas sekretärile oma reisu

lihi ja võimaliku tagajitulemisaja, siis haaras ta käpikohvri, hüppas autosse ja jõudis mõni minut enne lennuki startimist lennuväljale.

Oli formine ja jajune oktoobripäew. Wihamapijad tahiini afendel muutufid wäikesteks niredets, lastes uduft maastikupilti weelgi jüngemana pais-ta. Asjatult offis Erhart filmadega taasreisijaid, polnud ainustki näha. Üleni nahta marjatud piloot ronis juhikohale, aga nii wäga kui Erhart püüdis näha ta nägu, see ei õnnestu-nud tal. Lennukijahi rüht ja hoiat tundufid talle imelikult tultawaina. Seal tõusis lennut õhtu, terge, tormist tingitud kiitumine ei lijanud sõidule just mõnu, peale selle sõidu põhjus ja uduinifusje mähitud ilma jüngus.

Tõepoolest, täna ta oleks joowinud endale reisjukaaslast. Ta waatas tel-lale: weel poolteist tundi, eeldades, et udu ei weereta ette takistusi. Wäljas kihutajid pilwelademed ja udujooned, ainustki jälge enam wäljawaateft. Len-nuk wajus ragifedes ja oiates allapoole. Suht käpi tahmas hoowa järele. Wälle tõusti tõrgemale ja pilwed ning udu olid nende all. Päike paisis, wa-lades pilwemassid walguksäraga üle. Suht pööras pead ja Erhartile näis, kui haarats külm käpi ta jüdame järele. Seda nägu oli ta kord juba näinud. Pingutatud mälu wiis ta warsti dige-tele jälgedele. See oli olnud W-s. Alks noor lennuwäe õhwiiser oli alla kukkunud. Tema oli rutanud õnnetus-kohale ja, wõttes tarmitufele oma wäheje prantsufe teeie osufe, oli

püüdnud teda mõista. Wendur andis tema kätte oma mõrsja ja ema pildid, palmega need toos sõrmusega, mille ta wõttis oma wafatu kae wäikestest jõe-mest, naistele edasi jaata.

Palwe, mida Erhart oli püüdnud täita, jaates pildid ära. Sõrmufe oli ta aga alles jättnud. Ta tahtis selle hiljem ifitlitult naistele üle anda. Tullles wäikestesse Prantsufe linna, ei leidnud ta sealt aga lenduri ainustki omast. Ta jättis nende offimise ning wõttis sõrmufe omale. Ja nüüd jar-nanes jee piloot, kes wiis teda ta jar-rewa mõrsja juure, tarmapealse täpsu-sega tooford õnnetult huffunud lendur-ohwiiserile. Asjatult püüdis ta peletada oma peast neid mõtteid. Ifta jälle nägi ta imelikult tahwatunägu lahing-wäljal enda ees ja teadis, et see jar-nanes joon-joonelt mehe omale rooli juures: jälle pilt tellale. Weel kolm-weerand tundi! Ja tema jaoks mingit jalgust.

Sõrmus. Selgelt nägi ta wähewäär-tuslikku ehet enda ees. Üsna tiffufe tuldrõngas, mis kandis kaht türtiisidest kujundatud meespeadit. Ja selle jõe-mufe oli ta oma mõrsjale annud, wa-rastatud sõrmufe... Ja nüüd sõidutas selle õigustit omanit teda ta mõrsja jurifangi juure. Ah! Milleks need meel-letud ideed! Toofordne lendurohwiiser oli furnud ja maha maetud. Piloodil oli temaga ainult suur jarnasus. Pilt tellale. Weel pool tundi.

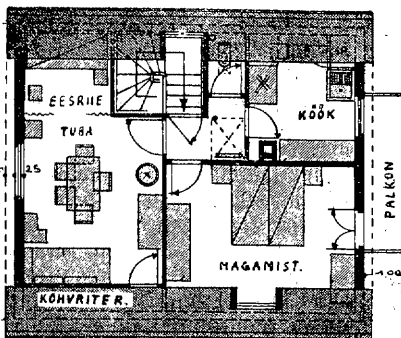
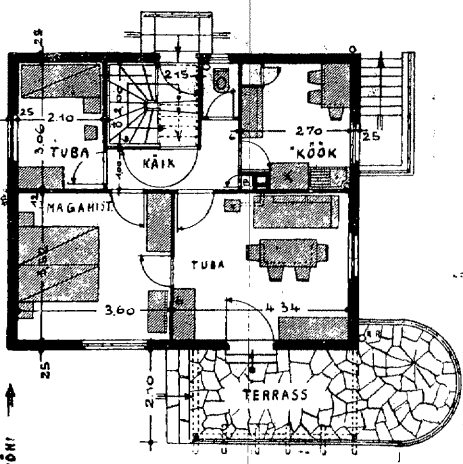
„Alja“, üsna tassa sojistas ta seda. Siis ilmus külm higi ta laubale. Päike oli kadunud. Wälle rippus udu afende kohal. Hallist massist wormufid fujud. Smelised, wõitad fujud, kes näijid talle

wiipawat. Wälle nägi ta piloodi nägu. See polnud nägu lihaft ja mereft, jee oli jurn, kes istus lennuki juhikohal ja tüüris teda mittemilegisje, uduje mähitud tühjuse. Kostis hüüdmine ja tarjatus. Kuudule koputamine furi mootori jurinasje. Ammu oli mõõdas aeg, mil ta pidi jõudma oma mõrsja juure, tahtetult nõjatus reisija oma kohale.

Siis ajas ta enese püsti, wõttis märkmiku ja kirjutas sinna mõned jónad. Ta istus juletud filmadega, ei näinud, kuidas robelised wiirud muu-tufid põldudeks, ei näinud, kuidas hiig-lamängufannidest jaid kirifud ja ma-jad. Ta ei tunnud, et lennuk ifta enam ja enam lähenes jühile, ei märganud, et nad wajufid üha allapoole.

Piloot oli weerandtunnisje hiline-mifega hästi maandunud. Awades tahiini ufje, leiti sealt hingetu reisija. Kohalefufutud arst konstateeris jüda-meatakti. Märkmikus leidus järgmine mõistatuslik laufe: „Sõrmufe annab Alja tagasi.“ Wähemal uurimifel jaadi teada, et Erharti mõrsja oli küll ras-tefti haigestunud, feift telegrammi aga polnud jaadetud, kuna wahpeal oli leidnud ajef ferweremine. Kui lennuk toodi angaari ja piloodi juuresolekul taheti toostada protokoll, ei leitud wiimast. Ta jät ta edaspidi kadunuts, ja wõõra piloodi jaladust ei lahendatud kinagi. Imelik oli, et lennuk oli seda tüüpi, millisjeid tajutati maailmasõja ajal prantsufe rindel. Aga ükski len-nuliin ei juutnud meenutada, et ku-nagi oleks nähtud sellist aeroplaani reisijate weoks tarmifatawat...

Kahe korteriga väikeelamu

Kahe korteriga väikeelamu.

Alal on toodud väikeelamu plaan, millel on kaks korterit: üks alumisel, teine ülemisel korral. Maja on ehitatud masiivehitusviisil, põhimõõmetega 8,60×7,20 m. Rubatuur 521 m². Majas on vesi, gaas ning elekter. Pildil maja ehitus.

Üle 100 milj. senti Härjapea kollektori ehitamiseks

Kollektor lõplikult valmis

Täna, laupäeval, lõpetatakse viimased tööd pealinna suurima kollektori ehitamisel, millega alustati 1931./32. aasta talvel. Kollektor algab Viivalaia tänavalt, kus maa-alusesse forustiftu juhtub üle Tiigiveski pargi fulgew lahtine traav. Lahtises osas ei häiri Härjapea furikulus vesi oma haiguga kodanikke, seepärast ei ole lähemas tulevikus nähtud ette selle oja taitmist.

Härjapea kollektori ehitustöödega oli jõutud 1934. aasta juuniks tuni Narvani maanteeeni. 1935./36. eelarveaasta jooksul ajutati kohale kollektori majandusvete haru merealused torud ja kollektorile liigsilma siibrid ja restid ning ehitati valmis kollektori oja Tartu mnt. tuni Maatri tänavani. 1936./37. eelarveaasta jooksul ehitati valmis kollektori oja Maatri tänavalt tuni Johanjoni paberivabrikuni ja kollektori oja Lennufi-Raafani tänavate lahtimelt tuni Westi-Smanta tänavate lahtmeni.

Viimajena on täiel kollektori osade ehitamine Lennufi tänavalt ja Smanta-Viivalaia tänavate vahelises osas, millest valmimisega umbes täiesoleva aasta 10-daks oktoobriks oleks lõplikult valmis Tallinna suurim reo-

veekollektor, mille ehitamine oli tungivamaid sanitaarseid vajadusi viimaste aastakümnete jooksul. Uue kollektori rajatamiseks mõtmisega avanes võimalus wana lahtise haigeva Härjapea jõe taotamisel, mille järgi ongi juba täidetud Uue Sadama tänavalt tuni Maatri tänavani. Samuti on nüüd lihtsustatud alalised uputused endise Härjapea jõe piirkonnas ja uue kollektori valmimisega avanes võimalus Härjapea kollektori wanade alaliste uputuste all kannatanud harutorustite asendamiseks uute suuremaläbimõõduliste ja sügavamate torustikega, millest on tähtsamad Wilmsi-U. Sadama ja Hollandi, Kreutzwaldi-Karu, Politseiaia, Tartu mnt. ja Satala tn. torustikud. Seega on Härjapea kollektori ehitamisega saanud võimalikuks fogu idapoolse linnaosa kanalisatsioonivõrgu tordaseadmine või umbes 40% linna kanalisatsioonivõrgust, mis suuremal osalt on ka juba teostatud.

Härjapea kollektori ehitustulud tuni 1. 4. 37. a. olid Kr. 1.050.000.— (jellest 1. 4. 34. — 1. 4. 37. tulutatud Kr. 426.000.—).

Räesoleval aastal teostatava kollektori lõpetamise tulud on Kr. 45.000, seega lähets fogu kollektor maksma Kr. 1.095.000.—.

Ka teine suurem kollektor on valmis

Seewaldi kollektori ehitust alustati vähemal määral 1934. aasta teisel, kuid järjekindlalt alustati tööd 1935. aasta hilisajal. 1936. aasta juuniks oli kollektor ehitatud valmis mereft tuni mõnijaada meetrit allapoole Paldiski maanteed. Pärast vähemaid tordaseadmisetöid 1936. aasta juul

alustati Seewaldi kollektori viimase oja ehitamist nii, et juunikuus võis teostuda Seewaldi kollektori ühendus Paldiski maantee ja Endla tänavaga kollektoriga, mille läbi pääses alalistest uputustest fogu Paldiski maantee ja Endla tänavaga rajoon. Seewaldi kollektori fogu ehitustulu on Kr. 194.000.

Narwa mnt. väljaehitamisel loota järeleandmisi

Riigihoidja heatahtlik suhtumine majajärelse seisukohtadele

Neil päevil täis Majaomanike foja esimees riigihoidja jutul, et jalgitada majaomanike seisufohti Ehitustrundide Fondi seaduse juhtes ja Narwa mnt. väljaehitamise seoses olevais küsimusis. Riigihoidja olewat suhtunud majaomanike seisufohtadele heatahtlikult. Narwa mnt. väljaehitamist tahetawat aga teostada igal juhul. Järeleandmisi võib loota ehituste püstitamise tähtajas ja võimaluste korral on loota ka odavamaproffendilise ehitustrediidil andmist Narwa mnt. majajärelsele, feda tabab ehituseadus. Valitsusvõimu vahelaestumist väljaehitamise teostamisel peab riigihoidja vajalikuks, tuna võivat eeldada, et majaomanikel endi algatufel ojutub raskets püstitada nõutavaid elamuil, feda fruntide ruumilise jao-

tufe töttu. Nimelt on paljud fruntid tänavapoolsele osas kistad ega võimalda ehitamist. Omavahel on fruntidomanikel raste saavutada vajalift toffulepet fruntide liimil ja tüfildamisel. Fruntide praegustele omanikele mõimaldatakse ehitamist eesõigus-
fatud forras.

Lõputs puudutafi ta todade ühis-
hoone püstitamise küsimust. Siin lubas riigihoidja omalt poolt ehitamist toetada, kuid pidas tarvilikuks, et fojad loobufid tarvast püstitada ühis-
hoone. Oleepruuli ja Ameerika tänavate nurgale. Soovitavam oleks todade ühis-
hoone püstitamine Toompeale, praeguste kohtuhoonele ajemele, mis wabanewad uue kohtupalee ehitamisel Es-
tonia puilestele.

Pidulik piiriwaatlus wanas Tallinnas

Iga piirikiwi terwitati suure juubeldusega

Tallinna Ajaloo Seltsi väljaandel ilmunud teoses „Wana Tallinn“ on toodud huvitavaid andmeid Tallinna piiride kindlaksmääramise kohta. A. Kiwi kirjutab sellest järgmist:

„Tallinna linna ja Toompea jara-
raste wahapiiri tähtsamatel murde-
punktidel asufid huffamispaigad, nagu
praeguse W. Ameerika ja Nõmme täna-
wate nurgal asus testajal wõllas ja
praeguse Paldiski maantee ja Lille tä-
nawa nurgal asus rattal huffamispaik.
Mõlemad nimetatud kohad olid tähtsad
jarastewahelised piiripunktid.

Rahwa mälu oli ajal, millal puudu-
sid weel finnisusregistrid ja piiritaa-
rid, arhiwits, tus jälilid andmed pii-
ride juuna ja piirimäride asufohast,
ning neid pärandati põlwest põlwe.

Sarase piiri fundmist arendasid n. n.
piirirafutused — waatlused, milliseid
toimefati teatud ajawahemittude järgi
kindlats eestirjade ja tarwade kohaselt.
Wanades kroonifates ja üritutes
leiaime sageli huvitawaid pidulikkude
piiriwaatluste kirjeldusi, milledest
püüame anda lühitefe ülewaafe.

Wanim kirjeldus linna sarase piiri-
de waatlusest, mis teostati ratta, on
jälilind Haapjalu kohta 1323. aastast.
Selles kirjeldatakse, kuidas Vääne-Saa-
re piistop Jakob ühes nimelift loef-
letud üheffa üllaga ja teiste waimulit-
tude ja ilmalikkude iifutega linna pii-
rid hobustel läbi rafhutanud.

Selleid piiriwaatlusi teostati juu-
re pidulikkudega. Tallinna linna sarase
kohta on seni teadaolewail andmeil jää-
raseid tahapäewaseid piiriwaatlusi
teostatud 1451.—1786. a. ajawahemi-
tul 11 korral.

Neift piiriwaatlustest-rafhufustest
wõeti suurearwulift oja, mida fõen-
dawad nimelift loefletud Magistraa-
di, Suure Wildi ja Kanufi Wildi esin-
dajate pitad nimetirjad, mis kannawad
pealegi weel lijamärfust „neift ande-
ren“, j. o. nimetamatusega. Nii 1686.
aastal wõifid oja Magistraadi poolt 7,
Suure Wildi poolt 14 ja Kanufi Wildi
poolt 6 esindajat, ning igal korral fõif
piiriwaabrid ja piiriwaatluse juures
wajalised linna alamametrifud ja fõö-
lifud.

Kuidas teostati linna sarase piiri-
waatlust testajal, sellest annab wärwi-
riffa pildi Briloni linnatefe (Weffjaa-
lis) piiriwaatluse kirjeldus:

Piiriwaatlusest ojarõttjad fõgunefid
hommifut tell 6 raefoajefile turuwäl-
jafule, fust pillimeeste, muufita ja mü-
riffa wu hurraa jaatel alustati rongfai-
gus teetonda sarase piirile. Rongfai-
gus rafhufas linna wahffonnailem lin-
na lipuga; female järgnefid linna piir-
jermeister ja teifed linna ametrifud,
gildide esindajat lippudega, linna

wahffond oma ohwififeridega, kodanik-
tude hulgad, ofalt ratta, ofalt jalgfi. Iga
ofarõttja kübar ja iga hobune oli lille-
wanifutega ehitud. Saulu ja muufitaga
wõljufi linnawarawast ja fiirdufi lin-
na piirile.

Iga piirikiwi terwitati suure juu-
beldusega. Linna lipp ja teifed lipud
langetafi kiwifile jammeldanud piiri-
wafurwile, tes seal fajarandeid wafwa-
tes pilfinud. Linna wahffonnaohwifje-
rif puudutafid piirikiwi paljastatud
mõõfadega, wiidates seega, et nad feda
alati walmis on fõitfma fõgu maailma
wastu. Rõif rongfai-
gust ofarõttjad fõif-
fid famal ajal muufita mængides, püs-
fide pautudes ja wafult juubeldades
fõlm fõrda ümber piirikiwi. Pärast fe-
da loefi piiriduwate jaraste esindajate
juuresolekul wanadeft piiriwaatluspro-
fõfõlifid piiri andmeid, mis fõitafid
feda piirikiwi. Rõif fuulafid püfali-
fufas wafufes, nagu wõlutud wana aja fõ-
last ning fuulajate filme ette fõrfifid
minewifu pildid.

Püfali-
fufid fõfidufile järgnes fõitufu
nali, n. n. „Tupfen“ ehk „Fufufeln“.
Fugupeetud ja armastatud kodanifud,
tes esmarõfõfift piiriwaatlusest oja
wõffid, wõeti wanemate kodanikkude
poolt fõite alt finni ning afetati piiri-
fufile istuma, et nad seega fõifi iialgi
ei unustats.

Seifal wõffid piiriwaatlustest oja
weel fõõlifpilafed, fõlledele iga piiriki-
wi juures jagati maiusfufi ja puurwilja
fama fagamõffega.

Kodanike mälu on seega mõjuwats
fõgurifis linna sarase piiride meeles-
pidamisel ning järeftulewatele põlwe-
dele oma teadmiste pärandamisefis.
Piire püüfi n. o. funtawats, fõegafat-
fufawats muuta, millele wiitawad
muufas n. n. „fõrwafõfud igawefise
meelespidamisefis“. Lõbusa pildifese
fõib fõffa kirjanif Karl Schönber oma
mõlestusraamatufas „Aus meinem
Merkbuche“ oma fõdumaalf, tus mõe-
famatata afajt olewat fõmbets piirikiwi
afetamise juure funnistafafena fõõli-
lapfi fufufada: „et fõlline põifite ei
unustats iialgi paifa, tus ta midagi
on fõanud fõüa, olen ma mälu fõrita-
mifef midagi fõaafa fõonud“. Wana aga
Hanjute ei fõuda piiri „fõlm fõmmu
wafemal ja fõus fõmmu paremal Hug-
genbüfchel“ meeles pidada, andis li-
hunif female igal fõmmul fõpifõõbi,
ja fõi Hanjute fõrfus, fõrõõstis ta fe-
da: „Rõif fõnnib ainult mälu fõrita-
mifef“. Nüüd on Hanjute tulewastele
põlwelele pädew piirifunnismees.

Majaomanifud! Fõõlifsege, et
ta fõie naaber fõlifs omale
„Pealinn Seataja“.

Majaomanike sünnipäevi

Johanjon, Jaan, J.	10. off. 1872. a.
Gillam, Georg	1885. a.
Kleeba, Miif	1873. a.
Põhmus, Johan	1884. a.
Tiifma, Adolf	1875. a.

Vahlberg, Suhan	11. off. 1870. a.
Johans, Walter	„
Jaafjon, Jaan	12. off. 1873. a.
Öls, August	1879. a.
Jänes, Gretha	1873. a.
Landsberg, Mihail	1852. a.
Karu, Kaarel	1877. a.
Uus, Alfred	13. off. 1889. a.

Kaks aastat pealinna kaunistamist

**Loodud uusi haljasvööndeid, uusi ehitusrajoone ja teid
Linna lähem ümbrus on muudetud nägusaks**

Rahmusliku üritusena on meil üle riigi juba teist aastat päevaforral toodud kaunistamise hoog, meie elamulikuultuuri tõstmine, meie kodude sees- ja välispindade korraldamine ning kaunistamine. See suur, aastaid vältav ülesanne peab meie riigi, meie maa, meie linnade ilme nii seismiselt kui väliselt põhjalikult muutma vastavalt meie rahva hingelaadile. Eriti mõjuvaks peab toodud kaunistamise aktsiooni haarama meie pealinna. Linnades kandub peamine ülesanne selle juure töö teostamisel majaanikele, ja me võime nüüd kahe aasta tööviljast tehtud tootuvõtteid märkida, et meie pealinna majaanikifond juba algust on võtnud tõsiselt. Linnas ringjõite tehes võib paljudes kohtades näha majaanike heatahtlikku taastabi pealinna üldilme tõstmisel. Selleks on värvitud hooned, kohendatud tarajid, istutatud ilupuid ja tehtudpeenraid, rajatud nägusaid ees- aedu jne.

Ka Tallinna linnavalitsus on teadlikult võtnud osa pealinna kaunistamistööde.

Seepärast on linnavalitsus püüdnud rakendada kõiki kommunaal- poliitilisi ja majanduslikke ressursse linna heaorra ja kodanike heatahtlikkuse tõstmiseks ning pealinna — kui tähtsajamale administratiivpoliitilisele ja kultuurilisele keskusele — väärta väärtisilme andmiseks.

Edukatamaks algatuste läbi viimiseks ja ühtlustamiseks on linnavalitsus palganud ametisse toodud kaunistamiste konsulendi, kelleks on agronoom Wiirjalu.

Linnaäärwade väikeelamute jaoks on välja töötatud tüüpprojektid, mis asjast huvitatuile alati kättesaadavad. On astutud samme kitarööpmelise raudtee vedurite ja eriti Põhja Puu- papivabrikute vedurite kätte ülemismiseks õliküttele, sest Tallinna linna piires liiguvad põlevkiviküttega vedurid, reostades oma suitsuga majaleinu, peju ja üldse majade ümbrust.

On astutud samme talu- ja aiamajade ees- aedade kaunistamiseks jne. 1936. a. tegeleti peamiselt linna planeerimistöödega. Koostati nn. poppseaduse

alusel tava linna rendimaade korraldamiseks. Planeeriti ümber Weerenni tänava rajoon, mille lõpule, Ülemiste järve ääres, rajatakse spordiplats. Samuti planeeriti ümber Pärnu mnt. lõpuosa, kus õigendati maanteed „Halvanamehe kurvi“ kohal ning määrati suurem kvartaal eriotstarbelise rajooni. Samal aastal alustati linna üldilme tõsta ka eraehitajad, kellede poolt püstitati 201 elumaja 1489 korteriga, mille koguväärtus on umbes 600 milj. senti. Ehitustegemus arenes jõudsasti ja pealinn ristasus nägusate juurte kinnimajadega.

Linnavalitsuse algatusel korraldati kahe aastaga pealinna parte ja avalikke väljakuid ning laiendati fundu- walt linna rohelist vööndit.

Ulewaate jaamist linnavalitsuse tööst toodukaunistamist- ja heaorratööde teostamisel korraldati ajakirjanduse ehtadajale 3-tunniline autokõik linnas. Kingditi juhtisid ja wastawaid seletusi andisid ehitusosakonna linnandunif P. Sijaff ja toodukaunistamiste konsulent Wiirjalu.

weelgi suurendada ja luua siia wäit- jemas moodus bosaanikaade, mida wõiksid edaspidi külastada ka toolid oma õppetundidel. Välja arwatud jee ala, ei ole Tallinna roheline wööndi osas eriotstarbelisi ja puhata tujul erilmelisi parte. Partide tujundamise juures on õige palju rääkinud taaja ka ümbrus, nii Tornidewäljal wana linnamüür. Mitme haljasala planeerimise juures on tulnud wõtta ar- wesje ka juba olemasolewaid puid, mida ei raaskita häwitada, ja on püüdnud ümbrust nendega toostolastada.

Weel tuleb omandamiseks majade- grupp, mis asub Kaarli puistee ja Kaarli tänawa wahelisel nurgal. Siin tahetakse haljasala alla wõtta seni wõrandamata frundid, mis asustawad tefflinna-poolset Toompuiestee äärel Galgi tee ja Wismari tänawa wahelises osas. Neil frundidel asustab mõni päris uus ehitus. Suured kinnimajad on ka Toompuiestee ja Toompargi wahelistel wõrandamiseks kuuluwatel frundidel.

Suurema rastuse ees seisab linna- walitsus aga Nunne tänawal. Ahelt poolt tuleb siin haljasala alla wabas- tada Suur Kloostri tänawa juubumise- koht, teiselt poolt aga kogu Nunne tä- nawa äär wastu Toompead kuni ro- helise väljakuni, millel asub Koorti hirmetuju.

Teine suurem majadeblokk, mis lan- geb roheline wööndi alla, asustab endi- se kino „Grand Marina“, praeguse „Arji“ ümber. Korraldamisel on ka maa-ala, mis asustab Merepuistee ja Aia tänawa wahel. Linnaplaanis on nähtud ette, et Aia tänaw omandab edaspidi sirge taju. Selle ääre, Seltakondliku Maja kõrwal, tuleb muuseumihoone ja wiimase kõrwal nhe linna algtooli maja. Tähendatud majade tagumine osa kuni Merepuies- teeni, siin hulgas ka Seltakondlik Maja ja praegune „Siwoli“ aed, jääts kõik haljaswööndi alla.

tuji sel alal Eestis. Sinna on asutatud 41 talundit, mille omanikeks on pea- miselt riigi- ja omawalitsusametnikud. Raba läbistab kogu ulatuses lai, nõör- sirge maantee, mille ääri palistawad äsja istutatud tased. Kõik talundid on juba lõplikult walmis ja hõnes- tatud. Esmene sellest pikast reast on määratud meie produktiivsemale ja populaarsemale kirjandusele. Sõrgmine lasterittamale riigiametniku perele.

Teatavasti asub Oismäe asundus kõrgel merefalgal. Siia lähedusse on tawatud ehitada lupluswõimaluste loomiseks wastawad hooned ja autode seiskukohti. Kuna Nõmme linn ei ole siit kaugel, siis tahetakse ka nõmmela-

jile pakkuda joodjamaid võimalusi sup- lemiseks, mille joodustuleks ehitatakse uus offeühendus ranna ja Nõmme wahel.

Oismäe raba uuel maanteel awa- neb pilt linnale kuuluma Habersti mõi- ja hooneile, tuft ilmetalt nähtub, mida pintsliga on võimalik teha tootau- nistamisel. Odawa rootsi wärwiga taetud hooned oma punaste tatusete ja roheliste leintega täiendawad maalilist jügisloodust.

Linnavalitsuse jühits on kultivee- rida ning määrata asustamiseks kõik female kuuluwad rabad. Praegu teos-

VANNUT. MAAMÕÖJA

B. Lunin

Vastuvõtt kl. 8–6. Dunkri 4–3

TELEFON 429-09

tub kultiveerimine Tondi rabas.

Linna korraldamat fäff on funda- ta Lasnamäel. Lageda Narwa mnt. ääre, kuni linna administratiivpiirini on istutatud ridamisi puid. Suurema tööna tuleb märkida Suure Ojamae tee ehitamist, millega talunikel woi- maldub nüüd Lagedale pääseda kaudu hoopis lühemat teed.

Praegu on käsil Pelguranna tee asfaltteerimine ja latmine truuajaga. Supelranna ümbruse nägusamaks muutmiseks nõutakse aiandustrundide omanikest nende tööriistade püttade ühlaft wärwimist ja asetamist wõima- likult ridastiftu.

Awaldatust nähtub, et linn on to- dukaunistamiste aktsiooni teostamisel tändnud hoolt ka oma tagamaade kor- rastamiseks eest.

Koguteose „Jaan Tõnisson“ asjus

22. detsembril 1938. a. saab Jaan Tõnisson 70-aastaseks. Arvestades tema tege- vust pea kõigil meie avaliku elu aladel, on seltskonnas leidnud algatust mõte täht- sustada seda tähtpäeva väärliselt ja anda välja koguteos Jaan Tõnissoni elust ja te- gevusest. Selle kavatsuse teostamiseks peeti Tartu linnapea kindral A. Tõnissoni ju- hatusel koosolek, kus kujundati 25-liikme- line komitee.

See kolleegium juhib koguteose toimetamist eesotsas selle juhataja prof. H. Kruu- siga.

Koguteos „Jaan Tõnisson“ koosneks kahest osast — uurimuslikust ja memuaari- list.

Memuaaride saamiseks pöördub koguteo- se toimetuse kõigi poole, kellel on olnud kokkupuuteid J. Tõnissoniga, ja palub saa- ta oma mälestusi, olgu need kokkupuuted wana tegelasega esinenud siis kas idees või töös, kooskõlalises tegevuses või vastas- tikuses võitluses, sõpruses või waenus jne. Kuid mitte ainult suurile joonile üks pole tähtis tähelepanu pöörrata, vaid ka pisiasja- dele ja üksiknähtustele, mis võiksid J. Tõnissoni isikut ja tööd kõigekülgselt val- gustada.

Memuaarid ja kõik mündki materjalid palutakse saata hiljemalt 1. jaan. 1938. a. toimetusele järgmisel aadressil: Koguteos „Jaan Tõnisson“ toimetuse, Aia 19, Tartu.

Toimetuse kolleegiumi juhataja
prof. H. Kruus.

Pudemeid

„Mis kõin see on kõrwaltas?“
imestab küllatunud sõber.

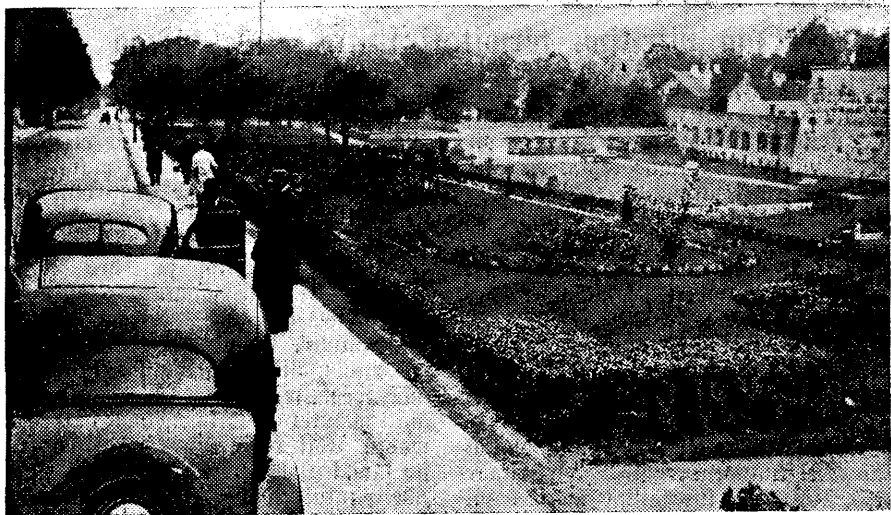
„Oh, mitte midagi erilist!“ rahustab majahärra. „Mu naine on võtnud taugekõne ja proovib nüüd wahapeal, kui palju ta kolme minuti jooksul jõuab rääkida!“

Mehe sõber noorele abielunaisele: „Kui ma teid warem pole näinud, armuline preili — wabandage, armu- line proua, siist pole te mulle täissa wõrras. Mu armas sõber, teie noor abitaaja, on mulle jageli lugenud ette waimustawaid kohti oma Fannjese kirjast.“

„Wabandust, minu nimi on Pau- line.“

Temate: „Kallim, nägin praegu unes, et offsid mulle moosoraffa!“

Tema (unijelt): „Ja, ja, olen juba ford selline. Aga nüüd hüppa peale ja jõida minema, mind aga jäta rahule.“

Uus part Wismari tänawa ääres.

Peagu ümber jüdalinna ulatub haljaswöönd

Eriti suurt rõhku on Tallinna lin- nawalitsus pannud haljasalade kor- rastamiseks ja laiendamisele, et juu- rendada „linna foppe“ ja muuta neid kõigile kodanikele kättesaadavaks.

Peagu ümber jüdalinna ulatub Tallinna haljaswöönd, Wabadusplatstil alates ümber Toompea kuni Ranna- wärawani ja sealt mööda Merepuies- teed kuni Inženeri tänawani. Wahe- peal taffestatud ringi jaffawad üksitad rohelisted lapid Jaani kiriku ümbruses ja edaspidi ka praegusel turuplatsil. Wene ajast olid siin olemas ainult puistitud Harju-, Wiru- ja Rannawärawa mäel ning korraldatud oli wahesel määral ka Schnelli tiigi äärne Balti jaama eeline, kus weel 25–26 a. tagasi asustasid raskawäe ho- bufettallid ja seal kõrwal linnanaiste taffamaa. Üldje oli wanal ajal par- tide all tefflinnas waid 10 heffaari maad. Muu osa efallgust haljas- wööndi alla arwatud kohtadest oli aga täiesti korraldamata. Nii Pafju Mar- gareta juures olev maa-ala wastu

raudteed on wanadel kaartidel märgi- tud joona. Siia woolas koku linnast walgum wihmarvesi. Alles piffamööda täidefi plats igajugufe prüügiga.

Pea jamas seisundis oli ka walli- fraaw. Paremas korras oli siist juba praegune Tornidewäljak, mida alles hiljuti taffutati näifusplattina.

Lõplikult tujul mõeti linna haljas- wööndi korraldamise tawa wastu al- les 17. aprillil 1935. a. Sellest peale on haljaswööndi alla arwatud ka juba linna kätte läinud Saksa aiandusjelfi aed ja majandusühijuse frunt Toom- puistee ääres. Kõtku arwati haljas- wööndi alla 45,5 heffaari juurune maa-ala, mis juures osas oli linna oma. Sellest on seni korraldatud 19 ha linna maad, riigilt on omandatud 4,5 ha ja samapalju ka eraijikutilt.

Suurema tööna on aga walmimas juba pikemat aega rahwale taffutami- jeks amatud Saksa aiandusjelfi aed. Peale tawaliste ilupunde ja -põõlaste leidub siin ka rida meie kliimas haru- dasi puid. Nende walikut püütaffe,

Linna lähema ümbruse arendamisest

Soode ja rabade kultiveerimine jatkub

Linnandunif P. Sijaffi sõnade järgi on need linnad õnnelikumas seisukor- ras, kus on rohkesti tagamaad, mis võimaldab linnavalitsusel edutalt korraldada ehituspoliitikat ja arendada farbeforral uusi elamisrajoone. On- nelikult kombel on ka meie pealinn üks jarnajaid.

Looduslikult ei ole meie pealinna

lähem ümbrus nauditaw. Maapind on paene ja tehv. Ofse rõngana ümbriffewad pealinna elatud liiwa- luited ja rabad.

Linn on asunud ka neid maa-alasid korraldama ja muufma kodanikele ta- jufatawaks.

Märkimist wäärib Oismäe kõrgraba kultiveerimine, mis on esimene taffe-

Sügisese lilled

Juhiseid sibullillede istutamiseks

Meil on levinud suuremate ja väiksemate sibullillede kasvatamine nagu tulbid, hüatsindid, gladiolid, liliad jne., kuna väiksemad, mis nõuavad palju vähem hoolt ja vaeva ning on külmatundlikud — kasvatatakse meil vähem. Viimastest kroomidest, lumetellustest, sinililiadest ehk silliadest on kumadel lume jalgades esimesed, mis taunistavad aeda.

Paljud kasvatavad väikesi sibullilli muruplatsil, kas muhtilist või ühtlasi istutatult. Hästi sobivad nad ka peenrasse või peenra äärtele. Wärmidest on ilusamad valged, sinised ja kollased.

Eelpool nimetatud sibullilli on kohaleim kasvatada sibulast. Seemnest kasvatamine on tülitas, võtab 3—4 a. aega ja tihti ebaõnnestub. Seda võib teha ainult vilunud aednik. Sibulad on enamasti poodud välimiselt (Läänist ja Hollandist) ja neid saab osta aia-ärdest või tellida aia-ärdest. Sibulad pannakse maasse sügisel, et nad hästi juurdusid. Ka nüüd, oktoobris, võib neid veel istutada, tantes need pealt puulehtede või kuuseokstega. Enne maasse panemist hoitakse sibulaid paar päeva niiskes, puhfas liivas, et nad paisuksid. Maasse pistetakse 10 cm sügavusele. Paljunemad tergesti ja kasvatavad juure uusi sibulaid, mis uude kohta edasi istutatakse. Suurekasvanud sibulad pannakse alul huumusrikkas mulda ja sealt edasi peenrasse või murusse.

Krookus (Crocus vernus j. t.).

Krookusi on palju sorte ja värve. Meil kasvatatakse rohkem valgeid ja kollaseid, kuid on veel lillad, punased ja sinised. Enamasti kasvatatakse neid peenras, kuid ilusad on nad ka muruplatsil rühmitatult. Armastavad terget ja liivajagust maad, mis taistab

neid talvelõlmade vastu. Rastes maas külmavad tergesti, peab taime maa puulehtede või kuuseokstega. Armastavad päikepaistat. Maasse pannakse 7—10 cm sügavusse, tergesti maas sügavamale, rastes — tõrgemale.

Lumetelluste (Galanthus nivalis).

Lumetellustele dõitsevad kumadel kõige varajemalt, pistes pea välja juba lumetaste alt. Ei tärda külma ja on väga vastupidavad. Neile on samuti kohane tergest maa, kuid kasvatavad ka rastes. Wärmil valged. Aga aasta kasvatavad juure uusi sibulaid, mis emajibula küljest võetakse ja edasi istutatakse. Sibulad pannakse maasse umbes 10 cm sügavusse.

Sinilill (Scilla sibirica j. t.).

Ilusate siniste õitega sinililli lepit iga maapinna ja kohaga. Ei ole nõudlik lill. Ilusad on nad muruplatsile istutatult. Paljunemad ise väga kiiresti noorte sibulate abil. Täravad kumadel varakult.

Nariss.

Narissidest kasvatatakse meil valgeid ja kollaseid, Narissus poeticus ja Narissus pseudonarcissus. Narissid kasvatatakse aias peenras ja teede ääres. Sa on teistest sibullilledest tõrgem ning sobib hästi lõikillena vaasi. Narissisibulad on meil külmatundlik tergest maas. Kasvamas maas peab maa talvel taime puulehtedega, muudu külmavad tergesti. Tahetasse, et narissid hästi dõitsevad, istutagu nad tergesti mulda valgesse kohta, kuid mitte just kõrvetava päikse tätte. Narissisibulad pannakse maasse sügavusele, 15—18 cm sügavusse. Mõne aasta jooksul on neid palju kasvanud ja peab harvendama. Niiskes mullas lähivad mädanema.

Estonia pst. sundvõõrandamine teostati

Hooned ja maa-ala hinnati 625.000 fr.

Sundvõõrandatavate finniswarade harjumaa hindamiskomisjoni istungil langevati offus tohtuhoone alla kuuluma maa-ala sundvõõrandamiseks Estonia puisteel. Kohtuhoone alla määrati maa ühes hoonega hinnati 625 000 kroonile.

Komisjoni offuslega hinnati:

1) Jaan Wenterile kuuluma finniswara, mis asub Estonia puisteel nr. 23, üldiseks määrtuseks 128 979 krooni. Sellest summast langeb trundi arvele, mille hinnaks määratud 50 ja 45 fr. ruutmeetrit — 110 346 fr., kuna ülejäänud 18 633 fr. on arvestatud trundil asetsenud hoone hinnaks; Viimaste hulgas on Estonia puistee äärne ärihoone, kus praegu tegutses ühishaigetasja apteek, hoovivealne jehagoone, ait ja tuurid.

2) Tarmotajateühisusele „Maja“ kuuluma finniswara, asufohaga Estonia puisteel nr. 25, üldiseks hinnaks 155 197 krooni. Sellest summast langeb trundi arvele, mille hinnaks on määratud samuti 50 ja 45 fr. ruutmeetrit

— 114 671 krooni ning hoone arvele, mille hulgas on tänavaäärne ärihoone, laohooned, köökida ja tuurid — 40 526 krooni.

3) Jaan Wenterile kuuluma finniswara, asufohaga Estonia puisteel nr. 27, üldiseks hinnaks 205 233 fr. Sellest summast langeb trundi arvele, mille hinnaks on määratud 40 ja 36 fr. ruutmeetrit, 84 671 fr. ning hoone arvele 120 562 krooni. Hoone hulgas on suur kiviist elu- ja ärimaja, mille hinnaks arvati 108 144 fr.

4) Behr Goldmannile ja Boris Matomskile kuuluma finniswara, asufohaga Safala tän. nr. 28, üldiseks hinnaks 66 095 fr. Sellest summast langeb trundi arvele, mille hinnaks on määratud 55 fr. ruutmeetrit, 55 322 fr. ja ehituste hinnaks 10 763 fr.

5) Berta Bergmannile kuuluma finniswara, asufohaga Safala tän. nr. 26, üldiseks hinnaks 69 870 krooni. Sellest summast langeb trundi arvele, hinnaga 45 fr. ruutmeetrit, 63 504 krooni ning ehituste arvele 6366 fr.

Perenaisetele

Toite külmlaualale

Aedviljatarretis kanapojaga.

Ained: 1—2 kanapoega, 1—2 sibulat, 1½ l vett, äädikat või sidrunimahla, poorgandeid, herneid ja 10—12 lehte kalaliimi.

Hästipuhastatud kanapojad keeta sibula, soola ja supipuutega pehmeks. Võtta kanapojad välja ja asetada jahutama. Leem läbi kurnata, maitsestada sidrunimahla või äädikaga. Lisandada kuumas vees sulatatud kalaliim, mis on enne külmades vees pestud ja siis kuivatatud. Süldivormi laduda luudest vabastatud, tükeldatud kanapojad ühes keedetud aedviljaga. Valada üle kalaliimiga segatud leem ja asetada jahedasse kohta. Hütubunult lüüa välja ja kaunistada muna- ning tomativiiludega. Lauale andes võib juure lisada koore- ja majoneeskastet.

Sardiini-vaagen.

Väikesele vaagnale loetakse suuremad olisardiinid ühte ritta või väiksemad kalasabakuliseid (sabad koos) ja äärestatakse maitsekalat peenedatud munavalge ja rebuga, võrullidega, kaapritega ja soovi korral ka äädikakurkidega.

Täidetud hakkliha-lõiked.

Ained: ½ kg veise- või vasikaliha, ½ kg lahja sealiha, 2 muna, soola maitse järgi, 3—4 kilu või tüki keeringat, 2—3 tk saiakuivikut, ½ riivitud sidrunikoort. Täiteks: 3 kõvakskeedetud muna ja piprakurke.

Liha, kilud või tüki keeringat ja vees leotatud sai aetakse läbi lihamasina, lisatakse juure lahtiklopitud munad, maitseained ja segatakse hoolega läbi. Riivsaia paksult üleriputatud hakklaule tõstetakse osa lihamassi, seatakse kooritud munad ja piparkurki pikuti üksteise järele peale, koetakse ülejäänud lihamassiga ja vormitakse kitsas, pikergune lihapäts. Peale riputatakse riivsaia ja tõstetakse pika ja laia noaga pikergusele pannile, mille põhjas kuum rasv. Kõpsetatakse ahjus nagu harilikku lihakupsi. Teisel päeval lõigatakse terava noaga parajateks viiludeks ja antakse külmalt lauale.

Kalasalatiga täidetud tomatid.

Külm keedetud kala puhastatakse luudest ja tükeldatakse. Kalatükidele kallatakse head hapukoort, millesse segatud maitse

järgi soola, (suhkrut), äädikat, riivitud mädarõigast või selle puudumisel pisut sinepit.

Tomatid õonestatakse, riputatakse sisse pisut peent soola ja täidetakse kalasalatiga. Tomatid asetatakse vaagnale salatilehtedele, kahele poole tomati peale seatakse kaks munalõiku.

Kärbseseen.

Poolitatakse väiksem tomat, õonestatakse ja pannakse mõneks minutiks salatikastmesse. Kõvakskeedetud muna lõigatakse ots veidi tasaseks; et muna püsti seisaks ja vajutatakse teisele otsale tomatimütsike kaunistatakse pealt väikeste majoneesitüpikestega.

Lauale antakse kärbseseen taldrikule asetatud ja ilustatud salatilehel.

Täidetud kurgid.

Värsked kurgid kooritakse, lõigatakse tükkideks ja õonestatakse nõnda, et põhi jääb alla; sisse riputatakse soola ja lastakse tund aega seista.

Külma lamba-, sea-, kana- või vasikaliha lõigatakse tükkideks, lisatakse juure kõvaks keedetud muna- ja kartulitükke ja kallatakse peale head hapukoort, millesse segatud maitse järgi soola, äädikat ja sinepit.

Kurkidest kallatakse soolvesi välja, kuivatatakse ja täidatakse üllalõetud aineist valmistatud täidisega. Sama täidisega võib täita ka hapukurke.

Süü suurest kalast.

Puhastatud kalatükid keeta soolases vees peagu pehmeks ja tõsta välja. Leem maitsestada sidrunimahla. Uhele liitrile leemele lisatakse 15 lehte kalaliimi, mis külma veega pestud ja vähees kuumas vees sulatatud. Lamedasse vormi valatakse veidi kalaleent ja lastakse kiiresti täruda. Nüüd asetatakse vormi kurgilõike, marineeritud seeni ja kalatükid ning valatakse ülejäänud pooljahutunud leem peale. Lastakse täruda.

Punasekapsasalat õuntega.

1 pea punast kapsast hekitakse hästi peeneks ja valatakse üle keeva veega, kuhu lisatud veidi äädikat või sidrunimahla. Lastakse kuni ½ tundi seista ja pannakse mõneks tunniks vajutise alla. Nüüd segatakse juure 3 riivitud õuna, 3 spl pohlakeid, 3 spl hapukoort. Maitsestatakse soola ja suhkruga. Kaunistatakse keedetud õunalõikudega.

Klaasi wärwimisest ja tuhmistamisest

Wõõra silma liigse uudishimu tõestamiseks teib mõnikord vajadus muuta mõni uffe- või afnaflaas läbipaistmatuks. Selleks pole igaford tarwis läbipaistmat klaasi asendada tuhm-klaasiga, võime sellega hõlpsasti tulla toime ka kodusel teel.

Et uffe- või afnaruutu tuhmistada, võetakse töö juurde järgi tarvilik jaagu wärnitjat, millesse segatakse wähe friiti ja sfintmalget ning liiatatse piut färpentiini. Saadud seguga wärmitakse klaasipind hästi õhufest üle. Wärmifasse nn. silujapinkliga ja farwidule järgi mitu forda, et klaasile ei jääts harjaste jälgi. Sellisel teel saame liht-klaasijst läbipaistmatu tuhm-klaasj, mis

originaalijst tuhm-klaasijst pole jagugi halvem, küll aga odavam.

Kui tahetasse jaada wärwilijst klaasj, liiatasse eelnimetatud segule juure punast, kollast, sinist, rohelist jne wärmi, milleks võib farwitada ainult puhtaid ja legamata wärve. Klaas wärmifasse ainult ühelt poolt ja nimelt ruumi sijefüljelt, et juhul, kui klaas puutub tofku wälisõhuga, wärmi ei fahjustats röstus ja wihm, samuti muutlif fempafuut.

Tahetasse wärmi iga pifendada, latitagu wärmitud klaas üle. Walget tuhm-klaasj mitte latfida, kuna see latifult seistes muutub kollajets.

Kabinetti võib kasutada ka magamistoana

Paljud üüriforterid omavad teije või kolmanda ruumina pitka, kistast tuba, nn. kabinetti. Seda ruumi elamijeks sijustada ja fäielikult ära faju-tada pole jelle pörandapinna ebafoji-wuse tofku alati ferge. Kafilist ja prat-filine lahendus on jee tuba muuta magamistofaks. On enefeftmõistefar, et finna pole mõimalist mahufada fawalijst magamistofa mõõblit. Wiimane peab enam-wähem ruumile wastama, kuid asju võib walida ka nii, et neid igal ajal jaaks üle wiia mõnda teije fuppa. Afnafeina afna alla paigutatagu madal kolmepoolega fapp jalatijte ja

peju farwis. Selle linoleumiga faetud plaat fobib faftuste ja teiste lilled kas-watamijeks. Kapi fõrwal ajub teine wäijem fapite, mis fäidab fõfapi üles-andeid.

Kefef tuba, ofjaga wastu jeina, asetatagu wooi või lai fufest ühele mõi fahelie inimejele. Wastasseina weel peegel jelle alla jeina fülge finnitatud fualefflauaga, paar istet, waibateft ja ongi walmis mugaw magamistuba. Nii näeme, et jellijst pörandapinnalt ebatänuulifku ruumi faab hea fõrraldufe juures fajuftada fäiswäartfulifu toana.

Isa ja poeg süüpingis.

Mõni aeg tagasi avastati Tallinnas noortest poistest koosnev vargajouk, kes oli pannud toime rea näppamisi. Jougu üheks liikmeks oli Alfred Mölder, kelle isa Heinrich teenis peapostkontoris. Suure hulga varastatud esemede oli poeg viinud isa korterisse, kust need kätte saadi. Niihästi vargajougu liikmed kui ka varastatud asjade varjaja — Heinrich Mölder — said vastava karistuse. Nüüd olid isa ja poeg jällegi süüpingis.

Isa juurest oli leitud üks paar kindaid, millised poeg oli varastanud ühest söögimajast, kuid millisest, seda varas ei mäleta.

Kuna kinnaste omanik on seni leidmata, võeti asi arutusele. Kaebalused palusid kergemat karistust, kusjuures Alfred M. uuesti tõendas, et ei mäleta, kust varastas.

Kohtunik leidis, et kui ei ole kahjusaajat, siis ei saa ka kuritööd olla, mille eest võiks määrata karistust, ja otsustas mõlemad kaebalused selles asjas õigeks mõista.

Inglismaa loodab koostööd Itaaliaga

ETA. Starborough. 8. off. (Havas). Rõneledes wanameelse erafonna fong-resijl Winston Churchill ütles muu-jeas, et Inglismaa tahab kõigepealt jalule jeada sõbralikud suhted Itaalia-ga. Edasi ta kirjeldas jüngetes wärwi-des seijuforda Wahemeres ja Rauges-Idas ja tähendas, et erilist lugupida-mist wäärbi wälisminister Edeni ja miffewaheliselegamijse komitee esimehe lord Plymouthi tegewus praegusel fõ-jijel ajal. Kunagi warem ei ole Ahend-riigid paremini aru saanud Engljle wälispoliitijst kui praegu. Roofewelt rõhutab oma kõnes samu aateid, mis wälisfeward Inglismaal, ütles Chur-chill, kelle kõne mõeti wastu elawate fiiduamaldustega. Ka lord Plymouth

fõonitas eriti, et Engljle wälisfuss fõo-wib palawalt, et juhjed Londoni ja Rooma wahel muutufid jällegi niijugusteks, nagu nad olid enne Abes-jiinia fõda. Selle eesmärgi faawuta-mist fafistab praegusel momendil juu-remal määral seijuford Hispaanias.

Ameerika efindaja 9-riigi konverentsijl.

ETA. New York, 8. off. (Havas). „New York Times“ faatab Washing-tonijst, et Ameerika efindajana üheffa-riigi-konverentsijst wõtab arwatamasti oja Norman Dawis. Leht rõhutab, et Norman Dawis on wõtnud oja fõigijst juurteft konverentsijdest, mis on peetud Hiina-Jaapani friiji puhtemijse algujelt peale.

Raadio

Laupäeval, 9. oktoobril. 7.00 äratusmäng. 7.05 võimlemine. 7.20 päevauudiseid. 7.25 hommikkontsert heliplaatidelt.

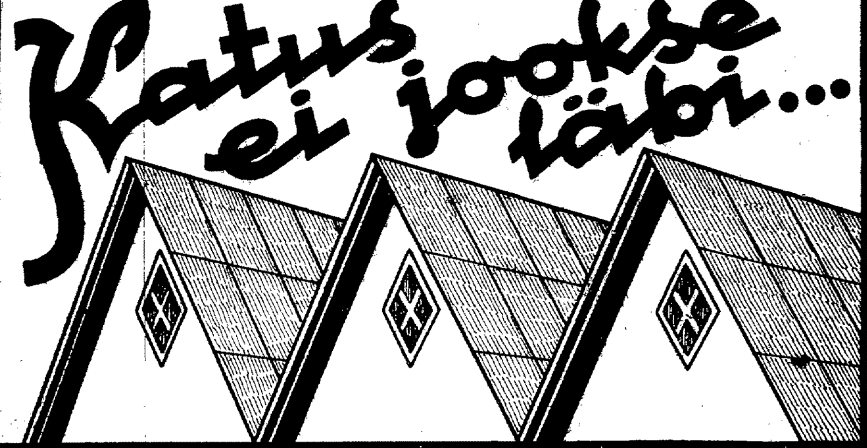
turuteade. 17.50 helipl. ja reklaami. 18.00 8.10 Hommikpalvus Jaani kirikust. 8.30 Karl Jungerman: Hermetism. 18.30 RR orkestri kontsert. Juh. F. Nikolai. 19.30 päevauudiseid. 20.00 õige aeg. Ilmateade. 20.05 laule Theo Mackebeni operetist „Dun-

barry“. Els Vaarman-Kaljut. 20.25 välispoliitiline ringvaade. — A. Randalu. 20.45 järgneva nädala saatekava. 20.55 vana tantsumuusikat. 21.40 kirev tund. Lõbusat muusikat ja jutte laupäeva õhtuks. 22.15 moodsat tantsumuusikat „Estonia“ Valgest

saalist. (John Pori orkester). 22.55 päevauudiseid.

Valjaandja: Tallinna Majaomanikkude Selts.

Wastufaw toimetaja: A. N i r l.

Katus ei jookse läbi...

Viimastel aastatel parima inglise katuseplekiga Bingley, Swastika ja Swallow kaetud katused tõendavad nüüd oma kvaliteeti. Seepärast majaomanikud ei pööra tähelepanu odavusele vaid kvaliteedile ja ostavad katuseplekki ainult mängiga Bingley, Swastika & Swallow ning tõrjuvad tagasi iga teise.

240 tk. Lillesibulaid 240 tk.

OTSIME UUSI LILLESÕPRU.

Selle lehe lugejaile anname paki lillesibulaid, mis sisaldab hüatsinte, tulpe, nartsisse, krookusi, kobarhüatsinte, anemoone, ranunkleid, lumekellukesi, kokku 240 sibulat. Kr. 5.— kättesaatmisel saadame paki franko ja tollivabalt koju. Ärge viivitage nõuda toredat kollektiooni!

GARANTEERITULT PRIIMA KAUP! Piltidega juhatuskiri tasuta.

ERSTE HAARLEMER BLUMENZWIEBEL-ZÜCHTEREI UND HANDLUNG, HAARLEM, HOLLAND

Küttepuude äri

Sakala 26 (end. V. Tartu m. 3)

Telefon 453-99

Laost alati saadaval kuivi katusealuseid küttepuid. Saamine kiire ja korralik. Saamine ja vedu tasuta. Soovi korral lõhkumise eri tasu eest Aust. OMANIK

Avatud uus

Vase- ja plekitööstus „RÄVAS“

Sakala 17. Telef. 453-74.

Eriala: plekk-katuste katmine, igasugused vase- ja plekitööd tellimise peale ja autokere valmistamine ja parandus. 788 vilunud meistri juhtimisel. Hinnad soodsad.

Majaomanikud!

Lastes meie poolt ära vedada pühkmed, võite kaotada oma hoovilt haiseva pühkmekasti ja sellega ühes ka rotid ja kärbsed

Kinnised pühkme-anumad. 1—6 korda nädalas tühjendamine. Alates kr. 1.50 kuus

Tallinna pühkmeveo ettevõtte

„Sanitas“

Pärnu mnt. 6. Tel. 449-17

Pesurulle,

kergesti vändast aetavaid, mitmes suuruses müüa **Pärnu mnt. 70**

Korteriotsimised

Korralikult maksja noormees soovib üürida väikese omaette

toa.

Soovitav uus majas, mööbliga ja Kopli trammi lähedal. Teat. slt. „99“.

Korteripakkumised

2. jaoskond.

Köhleri 6—1. Suurus 102 m², 4 tuba, köök, esik, teenijati, 1 kord, elekter, vesi ja kloset kort., vannituba.

Maneesi 7—3. 4 tuba, köök, 11 kord, elekter, vesi ja kloset krt., vann krt., üür Kr. 75. Telef. 522-16.

Tünnpu 3—2. 2 tuba, köök, 11 kord, elekter, vesi ja kloset krt., üldvann. Vabaneb 15. okt.

4. jaoskond.

Ahju 11—7. 2 tuba, köök, keldrikorteri, elekter, vesi ja kloset krt., üür 25 kr. Teateid saab hoovimajas nr. 7.

5. jaoskond.

Keemia 11—5. 1 pliidiga tuba, 1 kord, elekter, vesi ja kloset

Hambaarst

Marta Poljak

Hamba- ja suuhaigused, kunsthambad.

Uus t. 20—7, telef. 441-73.

Vastuvõtmine kella 10—1 ja 1/2—7.

Majaomanikkude Seltsi liikmetele vastuvõtmine alandatud tariifiga.

öues. Ühele vanemale isikule ära anda.

Villardi 28—1. Suurus 30 m², 2 tuba, köök, esik, 11 kord, elekter, vesi krt., kloset krt., üldvann, üür Kr. 28.

Üksikud toad.

Erbe 1-a—5. Kaasüüriliseks võib tulla teenistuseskäiv naisterahv. Kaarli kiriku läh., Endla t. sisse keerata.

Erne 7—1. Kaasüüriliseks võib tulla ametiskäija mees. või naister.

Falkpargi 13—2. Väike möbl. tuba, erasissek., küttega, valgust. ja teenimisega ära anda intell. soliid. ametiskäijale härrale. Hind Kr. 22.—.

Graniidi 2—3. Töökäija tütarlaps võib üksiku vanainimese juure kaasüüriliseks tulla. Kütte ja valgustusega 6 kr. kuus.

Heeringa 11—8. Kaasüüriliseks võib tulla naister., mees. või koolilaps. Näha kuni kl. 5 p.

Heeringa 12—1. Erasissek. möbl. tuba ära anda.

Kodu 8—1. Väike tuba vähese mööbliga anda üksikule.

Värvid, värnits, tapeedid

ja igasugused maalritarbed

T.-U.

MAJA

Estonia p. 25.

Uusi tapeedi-mustreid Belglast kohale jõudnud.

Laulupidu 24. Tööstusruum keldrikorral ära anda, sees elekter. Teada saab Vilmsi 52. Pantelejevi puuhoovist.

S. Karja 4—12. Erasissek. soe, puhas tuba ära anda vaikselt härrale. Näha kl. 4—6 p. l.

Tähe 7—13. hoovimajas. Kaasüüriliseks võib tulla kor. van. naister. üksiku naister. juure. On olemas töötam. võimalus. Näha kl. 2—8 öht.

U. Tatari 11—3. Kaasüüriliseks võib tulla korralik naister.

NAHKA

saapatalla-, voodri- ja pealishakka. Pastla-, sussi-, raag- ja juhtnahka

Jalanõusid

sügisese, nahast ja kummist, jalan-tehastelt „Globus“, Põhjale, „Quadrat“

Viltjalanõusid

Tartust, Hoppe & Ko. tehase. Toakingi vildist ja nahast (käsitöö).

Säärsaapaid

mida vajab kalur ja jahimees

Nahakaupa

— hobuseriistu, riimu, roomasid, tööpõlli, kindaid jne.

Kingsepale

ja sadulsepale: niiti, naelu, haake, saapatikke, saapasilmi, vilti ja muud

MÜÜK suurel ja väikesel arvul Jällemüüjatele vabrikute hindadega

N. BÖSTROV

VENETURG 1 :: TELEFON 313-13